

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра прикладної лінгвістики (№ 703)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП

_____

(підпис)

Олена МЕДВЕДЬ

(ім'я та прізвище)

«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРОСКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: В11 «Філологія»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Прикладна лінгвістика
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з **01.09.2025**

Харків 2025 рік

Розробник: Рижкова В. В., доцент каф. 703, канд. філол. наук

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри прикладної лінгвістики (№703)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри прикладної лінгвістики
канд. філол. наук, доцент

(назва кафедри, науковий ступінь та вчене звання завідувача)

(підпис)

Вікторія РИЖКОВА

(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Здобувач другого (магістерського)

рівня вищої освіти за ОП

«Прикладна лінгвістика»

(посада)

(підпис)

Ірина ВОРОБЕЙ

(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Рижкова Вікторія Василівна

Посада: професор кафедри прикладної лінгвістики

Науковий ступінь: канд. філол. наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

1. Вступ до перекладознавства

2. Кроскультурна комунікація

3. Основи наукових досліджень

4. Англійська для подорожей та спілкування.

Напрями наукових досліджень: перекладознавство, крос-культурна та бізнес комунікація, інтертекстуальність

Контактна інформація:

Email: v.ryzhkova@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна
Семестр	2
Мова викладання	Англійська, українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин (32 аудиторних, з яких: лекції – 16, практичні – 16; самостійна робота здобувачів (СРЗ) – 58)
Види навчальної діяльності	Практичні заняття, самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит
Пререквізити	Попередньо отримані знання з: Англійської мови Німецької мови Лінгвокраїнознавства Вступу до перекладознавства Теорії та практики перекладу
Кореквізити	Академічна та професійна англійська мова
Постреквізити	Іноземна мова (англійська / німецька) у різних сферах життя

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни «Кроскультурна комунікація» полягає у формуванні у здобувачів кроскультурної компетенції, розвитку їх системних знань і прикладних умінь застосування ефективних технологій ділового співробітництва в сучасних умовах глобалізації з метою підвищення ефективності ведення переговорів, а також управління персоналом у мультикультурних організаціях і застосування отриманих знань на практиці; формування толерантного відношення до представників різних культур.

Завдання – ознайомити з методами ділового спілкування у мультикультурному середовищі; сформувати практичні навички та вміння подолання міжкультурних бар'єрів; надати здобувачам базові знання щодо особливостей професійного спілкування з представниками різних країн; розвинути у здобувачів толерантне ставлення до представників різних культур; розвинути навички та вміння використання технологій і моделей крос-культурних комунікацій з метою грамотного і ефективного управління конфліктами в крос-культурному середовищі; опанувати базові знання щодо організації процесів ведення переговорів.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні завдання та проблеми в галузі прикладної лінгвістики в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) з дотриманням принципу толерантності й етичних норм.

Спеціальні компетентності (ФК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ФК2. Здатність осмислювати літературу як полісистему, зокрема в кроскультурній літературі, для якої характерною є концептуальна гетерогенність, а саме включення концептуальних елементів іншої культури в літературний дискурс; розуміти еволюційний шлях розвитку літератури тієї мови, що вивчається.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування... <...>.

ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми (аналіз і подолання міжкультурних бар'єрів при побудові відносин у мультикультурних організаціях) і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня: здійснювати професійне спілкування з іноземними партнерами з дотриманням принципу толерантності й етичних норм.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства, зокрема щодо взаємозв'язку та взаємовпливу мови і культури в когнітивно-діяльнісному та кроскультурному аспектах.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Крос-культурна комунікація та різноманіття

Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука. Сутність, об'єкт і предмет міжкультурної комунікації. Аспекти міжкультурної комунікації. Становлення міжкультурної комунікації як науки. Міжкультурна комунікація в системі наук. Основні категорії міжкультурної комунікації. Нація, народ, етнос. Національно-етнічна свідомість. Менталітет. Етос. Конфлікт «свого» і «чужого». Національний стереотип. Національно-культурний символ.

Тема 2.

Картина світу як віддзеркалення свідомості. Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу. Ціннісна картина світу. Національні цінності. Мінливість ціннісних концептів. Розподіл часу в різних культурах. Сприйняття часу в різних культурах. Простір у різних культурах.

Тема 3.

Сутність вербальної комунікації. Звуковий аспект мови. Лексика і фразеологія. Слово як одиниця міжмовного зіставлення. Значення і смисл слова крізь призму міжкультурної комунікації. Значеннєвість як ціннісна ознака слова. Аспекти зіставлення лексики різних мов. Семантична відмінність слів у різних мовах.

Тема 4.

Лексична конотація в мовних культурах. Сутність лексичної конотації. Мовні конотації і порівняння. Конотації кольоропозначень. Конотації зоонімів. Конотації фітонімів. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фоніві знання. Звертання. Інші способи мовного вираження національної специфіки.

Модульний контроль 1:

-форма заняття: проведення модульного контролю в аудиторії або online;

- модульний контроль проводиться з використанням формату письмової роботи / тесту, який передбачає виконання різних типів завдань на вживання, підбір визначення, завдань на множинний вибір, підбір відповідників / еквівалентів тощо;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер/ноутбук/смартфон тощо;
- обсяг самостійної роботи здобувачів для підготовки до модульного контролю – за необхідністю.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 2. Сутність невербальної комунікації та типи культур

Тема 5. Сутність, основні види і функції невербальної комунікації. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації. Зовнішній вигляд і одяг. Мова тіла. Паралінгвальні засоби комунікації. Проксеміка.

Тема 6. Основні типи культур. Типи культур за контекстною спрямованістю. Типи культур за спрямованістю мети діяльності. Типи культур за дистанцією влади. Типи культур за ставленням до невизначеності. Типи культур за гендерною ознакою.

Тема 7. Типологічні особливості української культури. Міжкультурні стилі комунікації. Міжкультурні особливості комунікативної поведінки.

Тема 8. Єдність законів природи, мов і культур. Мова і ноосфера.

Модульний контроль 2:

- форма заняття: проведення модульного контролю в аудиторії або online;
- модульний контроль проводиться з використанням формату письмової роботи / тесту, який передбачає виконання різних типів завдань на вживання, підбір визначення, завдань на множинний вибір, підбір відповідників / еквівалентів тощо;
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): комп'ютер/ноутбук/смартфон тощо;
- обсяг самостійної роботи здобувачів для підготовки до модульного контролю – за необхідністю.

5. Індивідуальне завдання

Тематика індивідуальних завдань:

1. Часова і просторова картини світу: розподіл часу в різних культурах, сприйняття часу та простору в різних культурах.
2. Лексична конотація в мовних культурах: конотації кольоропозначень, зоонімів, фітонімів та числівників.
3. Міжмовні омоніми.
4. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації: мова тіла – поза, жести, дотики
5. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації: паралінгвальні засоби комунікації, проксеміка
6. Міжкультурні відмінності: звичаї.

7. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації: зовнішній вигляд і одяг.

8. Бізнес-спілкування представників різних культур.

Вимоги до створення презентації для публічного захисту індивідуального завдання:

1. Не менше 10 слайдів.

2. Слайди – мінімальна кількість текстового матеріалу, максимальна кількість наочного матеріалу, включно зі схемами, діаграмами, схемами.

3. Текстовий супровід до презентації: опрацьований теоретичний матеріал з посиланням на джерела, список літератури. Обов'язкова наявність прикладів.

4. Оформлення текстового супроводу до презентації: за вимогами оформлення кваліфікаційної роботи магістра.

Вимоги до створення практичного доробку до презентації (словничок користувача, довідник, тест, інструкція):

1. Обсяг – з урахуванням теми індивідуального завдання.

2. Оформлення (текстова частина): за вимогами оформлення кваліфікаційної роботи магістра.

3. Терміни надання – протягом семестру.

4. Обов'язкове зіставлення розбіжностей в європейській (англійська, німецька, французька, італійська та ін.), арабській, турецькій, китайській, американській, індійській тощо культурах.

6. Методи навчання

1. Пояснення викладача.

2. Організація самостійної пошукової роботи здобувачів вищої освіти.

3. Організація системи вправ/завдань/тестів.

4. Застосування мультимедійних засобів для підтримки зацікавленості здобувачів вищої освіти.

5. Реалізація контролю за успішністю здобувачів вищої освіти: методи усного контролю (усне опитування); методи письмового контролю (контрольні письмові роботи, тести); контрольні роботи із застосуванням машинного контролю.

7. Методи контролю

1. Опитування: індивідуальне опитування, фронтальне опитування.

2. Письмова контрольна робота.

3. Тестування.

4. Іспит.

Форми контролю успішності навчання: на практичних заняттях – усне опитування, міні-тести, поточні контрольні роботи; форма підсумкового контролю – усне опитування / тестування.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
1	2	3	4
Змістовий модуль 1			
Активність під час практичного заняття	0...2	6	0...12
Виконання практичного завдання	0...10	1	0...10
Модульний контроль 1	0...20	1	0...20
Змістовий модуль 2			
Активність під час практичного заняття	0...2	6	0...12
Презентація практичного завдання	0...21	1	0...21
Модульний контроль 2	0...20	1	0...20
Додаткові бали	0...5	протягом семестру	0...5
За семестр			0...100

* Практичне завдання може включати: опитування за вивченою темою; перегляд тематичного відео з подальшим виконанням тесту; виконання тесту із завданнями відкритого та закритого типу; переклад фрагментів англомовних/україномовних тематичних текстів – письмово чи усно – за тематикою вивчених тем за певний період навчання.

Приклад тестових завдань:

Що називають ономатопами?

- звуконаслідувальні слова, які виникли на основі фонетичного уподібнення (наслідування) різних звуків, властивих природним об'єктам, тваринам, людині
- власні назви різноманітних установ, закладів, магазинів, організацій, спілок
- витіснені назви понять, що існують і в наш час

Що називають вокативами?

- слова, за допомогою яких кличуть свійських тварин і птиць
- слова і звороти, які виникають у мові в зв'язку з розвитком суспільства
- слова, вживання яких обмежене специфічною мовою окремих соціальних груп, мало або й зовсім незрозумілою для іншої частини суспільства

Найяскравіше національна специфіка проявляється на рівні:

- лексики у складі стійких виразів – фразеологізмів
- фонетики – у специфічній вимові
- граматики – у побудові речень

Що є безпосереднім предметом виявлення розбіжностей міжкультурного характеру в процесі комунікації?

- окреме значення слова
- слово
- речення

Які існують основні типи (два) смислів мовних одиниць?

- смисли як ментальні утворення конкретної національно-мовної культури
- смисли як задані змістові наповнення, яких набувають слова у контексті
- смисли, що відповідають знаково-символічному наповненню тієї чи іншої субкультури
- смисли, що відповідають фонаційному оформленню мовлення (інтонація, темп, паузи, наголоси, акценти)

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів підсумкового контролю й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з 3-х питань: два теоретичних питання (по 25 балів кожне) та одне практичне (50 балів). Усього 100 балів.

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, виявляє базові знання. Під час усних та письмових відповідей викладає його фрагментарно, поверхово, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, Усі практичні завдання, поточні та модульні тести виконані на оцінку «задовільно».

Добре (75-89). Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, здебільшого розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Під час висвітлення деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Усі практичні завдання, поточні та модульні тести виконані на оцінку «добре».

Відмінно (90-100). Здобувач цілком володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних та письмових відповідей, всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Усі практичні завдання, поточні та модульні тести виконані на оцінку «відмінно» та «добре».

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять та робота в семестрі. Здобувач вищої освіти, який відвідував заняття та склав усі модульні контролю (успішно атестований за їх результатами), а також виконав усі види обов'язкових завдань, вважається таким, що склав семестровий контроль і за його згодою атестується підсумковою модульною оцінкою, в якості семестрової.

Здобувачі вищої освіти, які по закінченню навчальних тижнів семестру, тобто до початку семестрового контролю, здобули менше 60 балів, атестуються оцінкою «незадовільно» та вважаються такими, що мають академічну заборгованість і зобов'язані проходити процедуру семестрового контролю з метою ліквідації академічної заборгованості в період семестрового контролю та канікул, тобто до початку наступного семестру.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності. У випадку підготовки доповіді (реферату) та презентації, останні повинні мати посилання на джерела, використані при їх підготовці. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що виконана / підготовлена здобувачем освіти робота (завдання) буде мати ознаки самостійності виконання. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти (у виконанні тесту чи завдання) є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут»

(<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Розроблений підсумковий тест.
2. Розроблені Power Point презентації лекцій.

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщений за адресою:

http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=BookList&lang=ukr&caller_mode=KNMZ&discipline_search=yes&combiningAND=1&theme_cond=all_theme&is

[ttp=0&knmz_doctype_list=0&qualificationlevel_list=0&search_fld=&discipline_list=0&department_list=0&knowledgearea_list=0&speciality_knmz_list=27489&sillabus_list=0&responsibility_fld=&action=subscribe&list_id=1&email](http://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-magistriv/osvitno-profesijni-programi88/prikladna-lingvistika1/korotkij-opis-struktura-i-komponenti152/) та

<https://khai.edu.ua/education/osvitni-programi-i-komponenti/osvitni-programi-magistriv/osvitno-profesijni-programi88/prikladna-lingvistika1/korotkij-opis-struktura-i-komponenti152/>, а також

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=5046> і включає в себе наступні обов'язкові складові:

- програму дисципліни;
- рекомендації для самостійної підготовки;
- питання до проведення контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів.

14. Рекомендована література

Базова

1. Галинська, Ю. В. Міжнародні бізнес-комунікації : конспект лекцій для студ. спец. 292 «Міжнародні економічні відносини» та 242 «Туризм» усіх форм навчання / Ю. В. Галинська. – Суми : СумДУ, 2022. — 229 с.
2. Манакін, В.М. Мова і міжкультурна комунікація. Навчальний посібник // В. М. Манакін. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2012. – 281 с.
3. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика // Збірник матеріалів III всеукраїнської науково-практичної конференції, 25 травня 2022 р. (м. Полтава). – 285 с.
4. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика // Збірник матеріалів IV всеукраїнської науково-практичної конференції, 22 березня 2023 р. (м. Полтава). – 306 с.
5. Jones, R. (2016) Communication in the Real World : An Introduction to Communication Studies, University of Minnesota Libraries Publishing Retrieved from <https://open.lib.umn.edu/communication/>
6. Olds College OER Development Team. (2015). Professional Communications OER. Olds, Alberta: Campus Alberta. Retrieved from <http://www.procomoer.org/>

Допоміжна

7. Cai, D., & Fink, E. (2002). Conflict style differences between individualists and collectivists. *Communication Monographs*, 69(1), 67–87.
8. Cambie, S., & Yang-May, O. (2009) *International Communications Strategy: Developments in Cross-Cultural Communications, PR and Social Media*. London: Kogan Page.
9. Casse, P. (1981). *Training for the cross-cultural mind* (2nd ed.). Washington, DC: SIETAR.
10. Chatman, J. A., Polzer, J. T., Barsade, S. G., & Neale, M. A. (1998). Being different yet feeling similar: The influence of demographic composition and organizational culture on work processes and outcomes. *Administrative Science Quarterly*, 43, 749 – 780.

11. Collier, M. J. (1996). Communication competence problematics in ethnic friendships. *Communications Monographs*, 63(4), 314 – 336.
12. Cox, T. H., and McLeod, P. (1991). Effects of ethnic group cultural differences on cooperative and competitive behavior on group task. *Academy of Management Executive*, 34(4), 827 – 847.
13. Elashmawi, F., and Harris, P. R. (1998). *Multicultural management 2000: Essential cultural insights for global business success*. Houston, TX: Gulf Publishing.
14. Gardenswartz, L., Digh, P., and Bennett, M. (2003). *The global diversity desk reference: Managing, an international workforce*. San Francisco: Pfeiffer and Co.
15. Hammer, M.R. (2009). *The Intercultural Development Inventory*. In M. A. Moodian (Ed.). *Contemporary Leadership and Intercultural Competence*.
16. Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
17. Hofstede, G. (2005). *Cultures and organizations: Software of the mind* (Revised and expanded 2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
18. Isenhardt, M., & Spangle, M. (2000). *Collaborative approaches to resolving conflict*. Sage.
19. Llamazares, O. (2008) *How to negotiate successfully in 50 countries*. Madrid, Spain : Global Marketing.
20. Korte, B. (1997) *Body Language in Literature (Theory / Culture)*. Toronto. University of Toronto Press
21. Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370.
22. McCornack, S. (2010). *Reflect and relate: An introduction to interpersonal communication*. Boston: Bedford.
23. McLean, S. (2005). *The basics of interpersonal communication*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
24. Meyer, E. (2016) *The Culture Map*. New York, NY: PublicAffairs.
25. Norales, F. O. (2006). *Cross-cultural communication: Concepts, cases and challenges*. Youngstown, NY: Cambria Press.
26. Pease, A. and Pease, B., (2004) *The Definitive Book of Body Language*. New York, NY: Bantam.

15. Інформаційні ресурси

27. Neubert, S. (2004). *The Five-Factor Model of Personality in the Workplace*. Retrieved from <http://www.personalityresearch.org/papers/neubert.html> .
28. *The Seven Dimensions of Culture: Understanding and managing cultural differences*. (n.d.). Retrieved from <https://www.mindtools.com/pages/article/seven-dimensions.htm>.
29. *What is the Country Mapping Tool?* Retrieved from <https://erinmeyer.com/tools/culture-map-premium/>
30. <http://www.myersbriggs.org/my-mbti-personality-type/mbti-basics/>
31. <http://www.personalityresearch.org/papers/fehringer.html>